

Motion till riksdagen 2009/10:U332

av **Annelie Enochson (kd)**

Vitryssland

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om en aktiv svensk Belaruspolitik med inriktning på stöd för demokrati och mänskliga rättigheter.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om de försvunna politikerna.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om bristen på föreningsfrihet i Belarus.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om ett aktivt svenskt agerande för ett avskaffande av paragraf 193 i Belarus.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om ett aktivt svenskt agerande inom ramen för det östliga partnerskapet för att upprätthålla kravet på en demokratisering av Belarus.

Motivering

Vitryssland är troligen det enda land i Europa där den demokratiska utvecklingen på senare år gått åt fel håll. Demokratin urholkas, tidningar stängs, oppositionspolitiker fängslas, journalister döms till straffarbete och valresultat ogiltigförklaras av de internationella valobservatörerna. Oberoende organisationer och politiska partier får inte registreringstillstånd och deras medlemmar riskerar fängelsestraff.

ILO har pekat ut Belarus som ett av fyra länder i världen där det sker flest kränkningar av mänskliga rättigheter i arbetslivet. Rapporter om fängslanden och förföljelser kommer dagligen eller ”så länge det finns journalister så kommer det att finnas fängelseceller”, som en vitrysk författare uttryckt det. Flera oppositionspartier har under senare år förgäves ansökt om registrering.

Fel! Okänt namn på

Den politiska oppositionen förtrycks, hotas och tystas samtidigt som regimen propaganda växer.

Såväl uttalat oppositionella som ickepolitiska men oberoende organisationer har svårt att verka i Belarus då paragraf 193 i Belarus brottsbalk kriminaliserar all verksamhet i en ickeregistrerad organisation. Brottet är belagt med upp till två års fängelse. Hittills har 17 personer dömts enligt paragraf 193. Men paragrafen fungerar också avskräckande och många ickeregistrerade organisationer blir därför av med sina aktiva medlemmar samtidigt som de har svårt att värva nya.

Samtidigt fortsätter tusentals vitrysar att arbeta i ickeregistrerade organisationer trots hot om fängelse eller böter.

Sedan år 2003 har drygt 400 enskilda organisationer stängts av vitryska myndigheter. Samtidigt avvisar Justitiedepartementet konsekvent nya registreringsansökningar från idéburna oberoende organisationer eller politiska partier. Senast nekades det nybildade kristdemokratiska partiet BCD registrering, efter att landets ledare hade förhandlat om det östliga partnerskapet med EU:s medlemsländer.

Även om den aktiva tillämpningen av paragraf 193 fortfarande är förhållandevis måttlig befarar föreningsaktiva att lagen ska bli mer aktuell igen inför det kommande presidentvalet för att hålla färgstarka oppositionella och aktivister borta från offentlighetens ljus.

Genom att systematiskt och på politiska grunder avslå registreringsansökningar och via paragraf 193 utsätta samhällsengagerade medborgare för hot om fängelsestraff inskränker de belarusiska myndigheterna föreningsfriheten, och bryter därmed mot FN:s konvention om de medborgerliga och politiska rättigheterna.

Sverige bör verka aktivt för att få den belarusiska regimen att respektera föreningsfriheten, bland annat genom ett avskaffande av paragraf 193.

Det senaste året har flera unga politiskt aktiva satts i fängelse för påhittade brott, blivit skickade att arbeta i Tjernobyľförorenade områden eller tvingats till militärtjänst, allt i syfte att minska deras möjlighet att verka. Under 1999–2000 försvann fyra kända belarusiska oppositionella spårlöst och ingen vet var de finns eller vart de tagit vägen. De försvunna är förre inrikesministern Jury Zacharanka, förre talmannen Viktor Hantjar, affärsmannen Anatol Kra-souski och journalisten Zmitser Zavadski. Det är viktigt att de vitryska myndigheterna slutför undersökningarna av försvinnandena, och om så inte sker att en internationell undersökning av dessa brott kommer till stånd. Politiskt engagemang eller medlemskap i fristående organisationer är alltså idag fortfarande förenat med många problem och risker i Belarus och trots löften om ett öppnare och mer demokratiskt klimat har regimen endast erbjudit omvärlden tomma löften.

EU:s nya Belaruspolitik som inneburit tillfälligt upphävande av visumrestriktioner för högt uppsatta statstjänstemän samt en blidare ton i den allmänna dialogen har väckt kritik hos många inom EU men också bland oppositionella i Belarus. De förändringar och eftergifter som regimen gjort har i de flesta fall endast varit kosmetiska eller kortlivade och det är väldigt viktigt att påtryckningarna från EU och omvärlden inte stagnerar så länge inga verkliga

Fel! Okänt namn på

demokratiska reformer genomförts. Ett aktivt svenskt agerande inom ramen för det östliga partnerskapet kan bidra till att upprätthålla kraven på demokratisering av Belarus.

Belarus förfaller också på andra sätt. Aids har drabbat landet hårt. 4 000 personer sägs ha drabbats av sjukdomen enligt offentliga beräkningar, men den siffran är med säkerhet långt ifrån den verkliga omfattningen. Många smittade har inte råd med mediciner. Tjernobylolyckan 1986 hemsökte Belarus oerhört hårt.

Hundratusentals drabbades av det radioaktiva avfallet. 20 procent av jordbruksmarken strålades så kraftigt att den fortfarande inte går att använda. Vittnen beskriver hur den värst drabbade zonen fortfarande omgärdas av taggtråd där människor lever som i ett koncentrationsläger. Informationen från regimen om skadorna har brustit och många vet fortfarande inte om katastrofens verkliga effekter på deras liv.

Vi får inte låta Belarus bli en bortglömd diktatur. Hos vitryssarna, kanske starkast bland de yngre, finns en längtan efter de mänskliga fri- och rättigheter som svenskar tar för givna. Sveriges uppgift är att hjälpa dessa människor att en gång få uppleva dessa rättigheter. För det krävs en aktiv svensk Belaruspolitik där det svenska arbetet särskilt inriktas på att stödja demokrati och mänskliga rättigheter.

Stockholm den 6 oktober 2009

Annelie Enochson (kd)